



วุฒิสภา



แผนการปฏิบัติงานการพิจารณา

**ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงาน
ยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.**

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ)

วันจันทร์ที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๗

อ.พ. ๑๙/๒๕๔๗

จัดทำโดย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ความเป็นมา

เนื่องจากในปัจจุบันมีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมหลายองค์กร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในแต่ละด้านแยกจากกัน จึงมีปัญหาในการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่มีความเชื่อมโยงเพื่อแก้ไขปัญหาให้ครบถ้วนทุกด้านไปพร้อมกัน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานการบริหารงานยุติธรรมของชาติให้เป็นไปโดยสอดคล้องกันและมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

จึงสมควรที่จะส่งเสริมให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการใช้กฎหมายด้านต่าง ๆ ได้ร่วมกันวางแผนการบริหารงานยุติธรรมและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในกระบวนการยุติธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.
มีทั้งหมด ๒๒ มาตรา แบ่งออกเป็น ๓ หมวด โดยสรุปสาระสำคัญดังนี้

- “การบริหารงานยุติธรรม” หมายความว่า การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับการตามกฎหมายและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน แต่ไม่รวมถึงอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษา อรรถคดีของศาล และการดำเนินการของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ

- จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติขึ้น คณะหนึ่ง มี นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ มีกรรมการโดยตำแหน่ง ๒๔ คน มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๓ คน และมีเลขาธิการสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ทั้งสิ้น ๑๐ ประการ สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญได้ ๖ ประการคือ

(๑) จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรมต่อคณะรัฐมนตรี

(๓) พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมที่คณะรัฐมนตรีขอให้พิจารณา

(๔) ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม หรือรายงานต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรม ส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม หรือการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม

(๕) ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินผลการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือการปฏิบัติตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

(๖) ศึกษา วิเคราะห์ และทำการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวทาง กลยุทธ์และมาตรการในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม หรือการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล และเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมเพื่อพิจารณา

● **จัดตั้ง สำนักงานกิจการยุติธรรมขึ้น เพื่อรับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการฯ รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ อาทิ**

(๑) สํารวจ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะและพัฒนาระบบงานยุติธรรมตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนแนวนโยบาย และแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ ตลอดจนรายงานต่าง ๆ ตามมติของคณะกรรมการ หรือเสนอข้อมูลและความคิดเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

(๓) ประสานการดำเนินการในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานยุติธรรมแก่สาธารณชน

● **กำหนดความร่วมมือในการ
พัฒนาการบริหารงานยุติธรรม**

ให้คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บท
บริหารงานยุติธรรมแห่งชาติขึ้นเป็นแนวทาง
สำหรับความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม
ระหว่างหน่วยงานของรัฐและองค์กรที่
เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม

**แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม
แห่งชาติ ต้องมีสาระสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้**

(๑) การประสานแนวทางการ
บริหารงานยุติธรรมของหน่วยงานของรัฐและ
องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม
แต่ละแห่งเพื่อให้เกิดบูรณาการในภาพรวมที่
สอดคล้องกับสภาพสังคมและการพัฒนา
ประเทศในด้านต่าง ๆ

(๒) มาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานยุติธรรมของ
ประเทศ

(๓) แนวทางการพัฒนาการ
บริหารงานยุติธรรมเพื่อประโยชน์ในการ
นำมาใช้แก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของประเทศ

(๔) แนวทางการปฏิบัติงานให้เกิด
ความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อให้
มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่
ประชาชน

(๕) ความร่วมมือด้านเทคโนโลยี
สารสนเทศกระบวนการยุติธรรมเพื่อประโยชน์
ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันที่มีประสิทธิภาพใน
การบริหารงานยุติธรรม

(๖) การดำเนินการอื่นใด เพื่อประโยชน์
ในการบริหารงานยุติธรรม

ซึ่งการจัดทำแผนแม่บทการ
บริหารงานยุติธรรมแห่งชาตินั้น จะต้องไม่
ขัดแย้งกับแนวทางการบริหารราชการที่
เป็นอิสระตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
และตามกฎหมายของศาล หน่วยงานของ
ศาลและหน่วยงานที่เป็นอิสระตาม
รัฐธรรมนูญด้วย

ซึ่งในการจัดทำแผนแม่บทการ
บริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ให้คณะกรรมการ
พิจารณาโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและ
การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย

และให้คณะกรรมการเสนอแผนแม่บท
การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติต่อ
คณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเป็นชอบ และเมื่อได้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่
พิจารณาผลการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท
การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และรายงาน
ให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกปี ในกรณีที่มีปัญหา
อุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนได้
ให้คณะกรรมการรายงานให้คณะรัฐมนตรี
ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขด้วย

❖ **ข้อดี**

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะก่อให้เกิด
ความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมของไทย
ทั้งนี้ ในกรณีที่ศาลยกฟ้องคดีต่าง ๆ ซึ่ง
สาเหตุเกิดจากพยานหลักฐานมีไม่เพียงพอ
หรือเกิดจากการกลั่นแกล้งกัน เช่น คดีเซอร์วีแอน
เป็นต้น นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้
ได้กำหนดชัดเจนว่าการบริหารงานยุติธรรมจะ
ไม่รวมถึงอำนาจอิสระในการดำเนินคดีของ
ศาล และการดำเนินการของหน่วยงานอิสระ

นอกจากนี้การจัดทำแผนแม่บทจะต้องไม่ขัดแย้งกับแนวทางการบริหารราชการที่เป็นอิสระตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายของศาล หน่วยงานของศาล และหน่วยงานที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญด้วย

❖ ข้อเสีย

การบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ น่าจะล่าช้าและไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูประบบราชการที่ประสงค์จะให้มีการบริหารงานด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

และมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนเพราะกรรมการโดยตำแหน่งซึ่งแต่งตั้งจากหัวหน้าส่วนราชการหรือองค์กรต่าง ๆ มักเป็นผู้ที่มีภารกิจมากมาย หลายด้านยากที่จะเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม แห่งชาติได้ด้วยตนเองทุกคราว กรรมการ เหล่านั้นจึงมักมอบหมายผู้แทนให้เข้าประชุม แทนตน ซึ่งผู้แทนเหล่านี้จะไม่สามารถพิจารณาตัดสินใจในการประชุมได้อย่างเต็มที่ ทำให้การปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ ไม่มีประสิทธิภาพและล่าช้า

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้รวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ นั้น

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

เอกสารประกอบการพิจารณาฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา ในโอกาสต่อไป

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ตุลาคม ๒๕๕๗

“เอกสารประกอบการพิจารณา”

จัดทำโดย

นายหน้ท ผาสุข	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุภางค้จิตต ไตรเทพพิสัย	ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๑
นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล	นิติกร ๗ว.
นางนงค้เยาว์ ประพิณ	นิติกร ๖
นายทศวิณห์ เกียรติทัตต์	วิทยากร ๕
นางสาววีรนุช หมั่นทอง	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑
นางสาวธารินี ดวงสุวรรณ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๑

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๙๒๘๗

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร ๐ ๒๕๕๕ ๑๗๕๑-๒

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกวุฒิสภา ๑ ๓

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๑
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๔
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๑๑
- ประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๐
 - ๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง..... ๒๐
 - ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่หนึ่ง..... ๒๒
 - ๒. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง ๒๒
 - ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สอง
ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ๒๓
 - ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่สาม ๒๔

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

- ความเป็นมาของสำนักงานงานกิจการยุติธรรม..... (๑)
- ประวัติความเป็นมาในการจัดตั้งสำนักงานกิจการยุติธรรม (๑)
- แนวคิดการจัดตั้งสำนักงานกิจการยุติธรรม
- โครงสร้าง (๓)
- ภารกิจ (๔)
- หน้าที่ (๔)
- ประชาชนได้อะไรจากแผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติ (๕)
- กระทรวงยุติธรรมยุคใหม่ (๗)

ส่วนที่ ๑

**ความเป็นมา สาระสำคัญ ประเด็นสำคัญ
จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และผลการพิจารณาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ
พัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.**

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. มีผู้เสนอ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รวม ๔ ฉบับ ดังนี้

๑. เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๗

๒. เสนอโดย นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ และนายสุรสิทธิ์ นิติวุฒิวรวัักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทย และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๗

๓. เสนอโดย นายสุทัศน์ เงินหมื่น และคณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ (ร่างพระราชบัญญัติการวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม พ.ศ.) และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๗

๔. เสนอโดย นายสุทัศน์ เงินหมื่น และคณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ (ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายการยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.) และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๗

ร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๔ ฉบับนี้ มีหลักการเดียวกันคือ ให้มีกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. และฉบับที่คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอมีเหตุผลของการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า โดยที่งานด้านกระบวนการยุติธรรมนั้นมีความจำเป็นต่อการสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นแก่สังคม ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและให้เกิดความสะดวกรวดเร็วแก่ประชาชน แต่เนื่องจากในปัจจุบันองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมมีอยู่หลายองค์กร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในแต่ละด้านแยกจากกัน จึงมีปัญหาในการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่มีความเชื่อมโยง เพื่อแก้ไขปัญหาให้ครบถ้วนทุกด้านไปพร้อมกัน ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานการบริหารงานยุติธรรมของชาติให้เป็นไปโดยสอดคล้องกันและมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การอำนวยความสะดวกมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม สมควรส่งเสริมให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการใช้กฎหมายด้านต่าง ๆ ได้ร่วมกันวางแผนการบริหารงานยุติธรรมและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในกระบวนการยุติธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศได้ต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอและให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาโดยให้ความเห็นและข้อสังเกตของสำนักงานประมาณเรื่องการจัดตั้งกองทุนไปประกอบการพิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงาน ก.พ. และผู้แทนสำนักงานประมาณเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

สภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๔ ฉบับ พร้อมกันไปในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ทั้ง ๔ ฉบับ พร้อมกันไปด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สองชั้นคณะกรรมการโดยถือเอาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน

คณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายปกิต พัฒนกุล	เป็นประธานคณะกรรมการ
๒. นายเกษม สรศักดิ์เกษม	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสุรพล เอกโยคยะ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
๖. นายพรชัย อัครวัฒนาพร	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
๗. นายวัฒนา ช่างไพเราะ	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
๘. นายสุภาพ คลีขจาย	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
๙. นายวิรัตน์ กัลยาศิริ	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายจินดา วงศ์สวัสดิ์	๑๑. นายชัยพร ธนถาวรลาภ
๑๒. นายชาญณรงค์ ปราณีจิตต์	๑๓. นายชาติรี พิริยะกิจไพบูลย์
๑๔. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	๑๕. นายนคร มาฉิม
๑๖. นายนพคุณ รัฐผไท	๑๗. นายนิพิฐฐ์ อินทรสมบัติ
๑๘. พันตำรวจโท บรรยิน ตั้งภากรณ์	๑๙. นายประสิทธิ์ จันทาทอง
๒๐. นายปิติพงศ์ เต็มเจริญ	๒๑. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล
๒๒. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	๒๓. นายพูลสวัสดิ์ โทตระไวศยะ
๒๔. นายลิขิต หมู่ดี	๒๕. นายวัลลภ นาคบัว
๒๖. นายวิรัตน์ ตยางคนนท์	๒๗. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์

* หมายถึง กรรมการในสัดส่วนของรัฐบาล

- | | |
|------------------------|-------------------------------|
| ๒๘. นายวุฒิพงษ์ ฉายแสง | ๒๙. นายศุภชัย ใจสมุทร |
| ๓๐. นายสรวิฑ์ เบญจกุล | ๓๑. นายสิทธิชัย โควสุรัตน์ |
| ๓๒. นายสุรพล เอกโยคยะ | ๓๓. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ |
| ๓๔. นายอลงกรณ์ พลบุตร | ๓๕. นายอัษฎพร จารุจินดา |

เมื่อคณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้พร้อมด้วยรายงานการพิจารณาของคณะกรรมการต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๔ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๗ โดยพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่าง แล้วได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขถ้อยคำแต่อย่างใด

เมื่อจบการพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้ว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม โดยลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ และส่งให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป

อนึ่ง เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว ประธานวุฒิสภาได้พิจารณาและมีดำริให้คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาพิจารณาว่าจะเห็นสมควรมอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดหรือจะตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๙ และในคราวประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นควรมอบหมายให้คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน วุฒิสภา เป็นผู้พิจารณา เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาต่อไป

* ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐๙ กำหนดว่า "เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดในวาระที่หนึ่งแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องหรือในกรณีที่มีความจำเป็น วุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคนแล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้ และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่สามแล้ว ให้คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อไป

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ส่งร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการแล้ว ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาโดยด่วน โดยให้ความเห็นและข้อสังเกตของสำนักงบประมาณ เรื่องการจัดตั้งกองทุนไปประกอบการพิจารณาด้วย นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงาน ก.พ. และผู้แทนสำนักงบประมาณ เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ มีหลักการกำหนดองค์กร อำนาจหน้าที่และการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

(๑) จัดตั้งคณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติขึ้นคณะหนึ่ง มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่งจำนวน ๒๓ คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๓ คน คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ทั้งสิ้น ๑๔ ประการ สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญได้ ๕ ประการ คือ

(ก) กำกับดูแลการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ อีกทั้งดำเนินการและกำกับดูแลให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จัดส่งเอกสาร ข้อมูล ชี้แจงข้อเท็จจริงและดำเนินการอื่น ๆ เพื่อประกอบการดำเนินการของคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น (ร่างมาตรา ๕ (๑) และ (๕))

(ข) ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม หรือรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรม เพื่อให้มีความร่วมมือระหว่างกันในการบริหารงานยุติธรรมหรือดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๕ (๔))

(ค) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม และส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกฎหมายและการปฏิบัติราชการ เพื่อให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน (ร่างมาตรา ๕ (๖))

(ง) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางหรือระเบียบเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม (ร่างมาตรา ๕ (๗))

(จ) ศึกษา วิเคราะห์และทำการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวทาง กลยุทธ์และมาตรการในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย ระบบราชการและระบบการทำงานของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบเกี่ยวกับการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย (ร่างมาตรา ๕ (๘) และ (๑๐))

(๒) จัดตั้งสำนักงานกิจการยุติธรรมขึ้น เพื่อรับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการ รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่

(ก) สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะและพัฒนากฎหมายและระบบงานยุติธรรม ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ (ร่างมาตรา ๑๔ (๑))

(ข) ติดตามและประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย และวิเคราะห์ประสิทธิผลของงบประมาณและบุคลากรที่ใช้ในการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ (ร่างมาตรา ๑๔ (๒))

(ค) จัดทำแผน แนวนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ และจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานยุติธรรมแก่สาธารณชน (ร่างมาตรา ๑๔ (๓))

(๓) กำหนดความร่วมมือในการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม กล่าวคือ

(ก) กำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม ให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานและโครงการพัฒนา งบประมาณที่ใช้ ตลอดจนรายละเอียดทางวิชาการ สถิติ รายงานและข้อเท็จจริงต่าง ๆ แก่คณะกรรมการหรือสำนักงาน (ร่างมาตรา ๑๗)

(ข) กำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมมีหน้าที่ดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๑๙)

(ค) กำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมรายงานกรณีที่ไม่อาจให้ความร่วมมือหรือดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติต่อคณะกรรมการได้ (ร่างมาตรา ๒๐)

(๔) จัดตั้งกองทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัยและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน (ร่างมาตรา ๒๒)

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติตามร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ ใช้รูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญจำนวนมาก โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานธุรการทำหน้าที่ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ในเบื้องต้น ซึ่งรวมถึงการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ นอกจากนั้น สำนักงานกิจการยุติธรรมยังมีหน้าที่ติดตามเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติตามแผนแม่บทดังกล่าว และมีหน้าที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมด้วย

๒. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑)

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาหลักการดังกล่าวแล้ว มีข้อสังเกตที่เห็นสมควรเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาดังต่อไปนี้

(๑) วัตถุประสงค์ฯ

ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ มุ่งหมายกำหนดให้สำนักงานกิจการยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหาร จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยครอบคลุมการบริหารงานยุติธรรมทั้งปวง เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณานิยามคำว่า “การบริหารงานยุติธรรม” ปรากฏว่าครอบคลุมถึงการดำเนินการของศาลและหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญด้วย การให้หน่วยงานของฝ่ายบริหารเป็นผู้จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติย่อมมีนัยเหม่อต่อการก้าวล่วงอำนาจของศาลและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แม้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ แต่คณะรัฐมนตรีก็ไม่มีอำนาจเช่นนั้นไม่ เพราะขัดต่อหลักการ

แบ่งแยกอำนาจออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการตามระบอบประชาธิปไตย และหลักของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แม้ว่าผู้แทนกระทรวงยุติธรรมได้ชี้แจงว่าแผนแม่บท การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติที่จะจัดทำขึ้นจะไม่ก้าวล่วงดุลพินิจหรือความอิสระในการใช้อำนาจของศาล หรือองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ศาลและองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจอิสระในการบริหาร งานบุคคลและงบประมาณซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติด้วย การจัดทำ แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการมีผลกระทบต่อความอิสระของศาล และองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญไปได้ โดยในประเด็นนี้ สำนักงานศาลปกครอง^{*} และสำนักงานศาลยุติธรรม^๒ ได้มีข้อสังเกตมาเช่นเดียวกัน

(๒) รูปแบบการบริหารงาน

ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวง ยุติธรรมเสนอ มุ่งหมายให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องร่วมกันเป็นกรรมการในคณะกรรมการการยุติธรรม ด้วยหวังว่าเมื่อบุคคลเหล่านั้นเห็นชอบด้วยกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติแล้วจะทำให้การ ดำเนินการไม่ขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจและรัฐธรรมนูญ แต่คณะกรรมการยุติธรรมแห่งชาติมีลักษณะ เป็นคณะกรรมการของฝ่ายบริหารที่แม้จะมีผู้แทนของหน่วยงานอิสระอยู่ด้วย แต่กรรมการส่วนใหญ่มาจาก ผู้แทนของหน่วยงานฝ่ายบริหารกำหนดให้มติคณะกรรมการดังกล่าวมีผลผูกมัดการดำเนินการของ องค์การอิสระและศาล อาจกระทบต่อความเป็นอิสระของศาลและองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญได้ ที่สำคัญ การบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการน่าจะล้ำสมัยและไม่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูประบบราชการ ที่ประสงค์จะให้มีการบริหารงานด้วยความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพราะกรรมการ โดยตำแหน่งซึ่งแต่งตั้งจากรัฐมนตรีและหัวหน้าส่วนราชการหรือองค์กรต่าง ๆ มักเป็นผู้ที่มีภารกิจมากมาย หลายด้าน ยากที่จะเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติได้ด้วยตนเองทุกคราว กรรมการ เหล่านี้จึงมักมอบหมายผู้แทนให้เข้าประชุมแทนตน ซึ่งผู้แทนเหล่านี้จะไม่สามารถพิจารณาตัดสินใจ ในการประชุมได้อย่างเต็มที่ ทำให้การปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการไม่มีประสิทธิภาพและล่าช้า

(๓) ความซ้ำซ้อนของภารกิจกับหน่วยงานอื่น

ภารกิจบางประการของสำนักงานกิจการยุติธรรมซ้ำซ้อนกับภารกิจของหน่วยงานอื่น ที่มีอยู่แล้ว ซึ่งขัดแย้งกับแนวทางปฏิรูประบบราชการที่ประสงค์มิให้มีความซ้ำซ้อนกันระหว่างภารกิจของ หน่วยงานต่าง ๆ เช่น การศึกษาปรับปรุงกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกฤษฎีกาและ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา การทำวิจัยเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและกองทุน สนับสนุนการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้สำนักงานกิจการยุติธรรมมีอำนาจกำหนดระเบียบและ หลักเกณฑ์การทำวิจัย ย่อมกระทบต่อการทำวิจัยของหน่วยงานอื่น ๆ

^{*} ตามหนังสือสำนักงานศาลปกครอง ด่วนที่สุด ที่ ศป ๐๐๐๕/๑๕๐ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๕

^๒ ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/๓๕๐๗๖ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๕

(๔) การรายงานการไม่ปฏิบัติตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

การกำหนดให้อำนาจสำนักงานกิจการยุติธรรมกำกับดูแลองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมให้ปฏิบัติตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ย่อมเท่ากับการสร้างหน่วยงานขึ้นให้มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นรวมทั้งหน่วยงานที่เป็นองค์กรอิสระด้วย จึงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่อาจเป็นการละเมิดความเป็นอิสระของศาลและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยในประเด็นนี้สำนักงานศาลปกครองได้มีข้อสังเกตมาเช่นเดียวกัน

(๕) การประสานงาน

การกำหนดระเบียบการประสานงานระหว่างองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถกระทำได้โดยปกติอยู่แล้ว จะทำให้การประสานงานทำได้ยากขึ้น

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานตามร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ อาจมีผลเป็นการก้าวก้าวหรือครอบงำความอิสระของศาลและหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญและถูกโต้แย้งหรือไม่ปฏิบัติตาม จากหน่วยงานดังกล่าวได้

๓. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑)

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) เห็นด้วยว่า การบริหารงานยุติธรรมในปัจจุบันมีปัญหาจนทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงสมควรจัดอุปสรรคและแก้ไขข้อขัดข้องของการบริหารงานยุติธรรมให้หมดสิ้นไป อย่างไรก็ตาม อุปสรรคและข้อขัดข้องในการบริหารงานยุติธรรมไม่สามารถจัดและแก้ไขได้ด้วยการสั่งการ แต่สามารถจัดและแก้ไขได้ด้วยการประสานงานกันเท่านั้น และสำนักงานกิจการยุติธรรมสมควรเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานดังกล่าว ตามหลักการดังต่อไปนี้

(๑) สำนักงานกิจการยุติธรรมต้องทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานบริหารงานยุติธรรม โดยไม่จำเป็นต้องมีคณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติ

(๒) สำนักงานกิจการยุติธรรมมีหน้าที่จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างหน่วยงานบริหารงานยุติธรรม เมื่อมีข้อขัดข้องหรืออุปสรรคในการบริหารงานยุติธรรมเกิดขึ้น

(๓) เพื่อมิให้มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานการบริหารงานยุติธรรม แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติสมควรจัดทำขึ้นด้วยการปรึกษาหารือกันระหว่างหน่วยงานบริหารงานยุติธรรม โดยให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานวิจัย ศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาร่วมกัน โดยไม่ไปรบกวนสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นที่จะทำการศึกษาวิจัยในส่วนของตน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติ เป็น ๒ แบบ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ดังนี้

แบบที่ ๑

ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ มีสาระสำคัญ คือ กำหนดองค์กร อำนาจหน้าที่และการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยให้มีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการและให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรม

แบบที่ ๒

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานการบริหารงานยุติธรรม พ.ศ. ซึ่งได้ยกร่างขึ้นใหม่ มีสาระสำคัญคือ ให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานบริหารงานยุติธรรม เพื่อจัดอุปสรรคและแก้ไขข้อขัดข้องของการบริหารงานยุติธรรม โดยให้มีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างหน่วยงานบริหารงานยุติธรรมเมื่อมีข้อขัดข้องหรืออุปสรรคในการบริหารงานยุติธรรมเกิดขึ้น และในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานวิจัย ศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาร่วมกัน โดยไม่ไปรบกวนสิทธิ และหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นที่จะทำการศึกษาวิจัยในส่วนของตน โดยไม่จำเป็นต้องมีคณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานการบริหารงานยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมมีความประสงค์ยืนยันหลักการและรายละเอียดตามร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. โดยไม่ประสงค์จะให้ปรับปรุงใด ๆ ที่กระทบต่อหลักการหรือรายละเอียด คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนของข้อสังเกตของส่วนราชการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา กล่าวคือ ได้เพิ่มเติมปลัดกระทรวงการคลังและปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรรมการโดยตำแหน่งในคณะกรรมการยุติธรรมแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๕) ตามข้อสังเกตของกระทรวงการคลัง^๑ และกระทรวงมหาดไทย^๒ รวมทั้งได้ตัดหมวด ๕ กองทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม (ร่างมาตรา ๒๒ ถึงร่างมาตรา ๒๖) ออก ตามข้อสังเกตของกระทรวงการคลัง^๓ และสำนักงบประมาณ^๔ ดังปรากฏรายละเอียดตามร่างฯ แบบที่ ๑

เนื่องจาก ร่างฯ แบบที่ ๑ ดังกล่าว อาจมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญดังได้เสนอข้อสังเกตไว้แล้วข้างต้น ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานการบริหารงานยุติธรรม พ.ศ. ซึ่งได้ยกร่างขึ้นใหม่ มาเพื่อพิจารณาด้วย ดังปรากฏรายละเอียดตามร่างฯ แบบที่ ๒

^๑ ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๕๑๔.๑/๑๙๐๒๐ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๔

^๒ ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๗.๓/๒๕๔๖๐ ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

^๔ ตามหนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๓/๐๐๔๖๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๔

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี เห็นควรที่จะใช้ร่างฯ แบบที่ ๒ แล้ว สมควรที่จะต้องดำเนินการแก้ไขกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ในส่วนของอำนาจหน้าที่เพื่อให้สอดคล้องกับร่างฯ แบบที่ ๒ ต่อไปด้วย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มกราคม ๒๕๔๖

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

๑.๒ เหตุผล

โดยที่งานด้านกระบวนการยุติธรรมนั้นมีความจำเป็นต่อการสร้างความสงบเรียบร้อย ให้เกิดขึ้นแก่สังคม ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย และให้เกิดความสะดวกแก่ประชาชน แต่เนื่องจากในปัจจุบันองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมมีอยู่หลายองค์กร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในแต่ละด้านแยกจากกัน จึงมีปัญหาในการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่มีความเชื่อมโยง เพื่อแก้ไขปัญหาค้นคว้าทุกด้านไปพร้อมกัน ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานการบริหารงานยุติธรรมของชาติให้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน และมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม สมควรส่งเสริมให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการใช้กฎหมายด้านต่าง ๆ ได้ร่วมกันวางแผนการบริหารงานยุติธรรมและแก้ไขปัญหาลุ่ปรรรคในกระบวนการยุติธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศได้ต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ

สำหรับ “เหตุผล” ประกอบร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผลของคณะกรรมการการวิสามัญฯ และมีมติให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๑ และเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรจึงขอส่งเหตุผลที่ได้แก้ไขมาเพื่อพิจารณา (กรุณาดูรายละเอียดการแก้ไขเพิ่มเติมในหน้า ๒๙ -๓๐)

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“การบริหารงานยุติธรรม” หมายความว่า การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในการอำนวยความสะดวก การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับการตามกฎหมายและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน แต่ไม่รวมถึงอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล และการดำเนินการของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานกิจการยุติธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. การบังคับใช้ (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องไม่กระทบกระเทือนอำนาจอิสระของศาลและการบริหารราชการของหน่วยงานของศาล หรือหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๗. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๘. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๘.๑ คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (ร่างหมวด ๑)

หมวด ๑

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

๘.๑.๑ องค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๖ – ร่างมาตรา ๗)

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา นายกษัตราธิราช ความคณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน คณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนศาลปกครอง ผู้แทนศาลยุติธรรม ผู้แทนศาลทหาร ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีจำนวนสามคนเป็นกรรมการ และเลขาธิการสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นกรรมการ และเลขานุการ

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวงยุติธรรมจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖ จะต้องแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในด้านอาชญาวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมาย หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม

ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้

ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

๘.๑.๒ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี
- (๓) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๔) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ เว้นแต่เป็นข้าราชการหรือพนักงานผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
- (๕) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๗) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกจริงหรือไม่ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๘.๑.๓ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘
- (๔) คณะรัฐมนตรีให้ออก

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

๘.๑.๔ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (๒) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรมต่อคณะรัฐมนตรี

(๓) พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมที่คณะรัฐมนตรี
ขอให้พิจารณา

(๔) ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการ
บริหารงานยุติธรรม หรือรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานงานระหว่าง
หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรค
ต่อการบริหารงานยุติธรรม ส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม หรือการดำเนินการตาม
แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม

(๕) ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินผลการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย
หรือการปฏิบัติตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

(๖) ศึกษา วิเคราะห์ และทำการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวทาง กลยุทธ์และ
มาตรการในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม หรือการดำเนินการตามแผนแม่บทการ
บริหารงานยุติธรรมแห่งชาติให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลและเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี
หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมเพื่อพิจารณา

(๗) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรม จัด
ประชุม สัมมนาฝึกอบรม หรือเสนอแนะหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน
ยุติธรรมในการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม

(๘) กำกับดูแลการจัดทำรายงานประจำปีของสำนักงานตามมาตรา ๑๖ (๖)
เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๙) กำหนดระเบียบอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

๘.๑.๕ การวางระเบียบข้อบังคับการประชุมและองค์ประชุมของ คณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๑๑ – ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการอาจวางระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับการประชุม
ของคณะกรรมการเป็นการเฉพาะเรื่องหรือทั่วไปก็ได้ หากไม่มีระเบียบ ข้อบังคับ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น
การประชุมของคณะกรรมการให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการ

ในกรณีที่กรรมการคนใดเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณา
คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องที่เสนอนั้น

มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการและรองประธาน
กรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็น
ประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๘.๑.๖ การแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานและการปฏิบัติหน้าที่ (ร่างมาตรา ๑๓ – ร่างมาตรา ๑๕)

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

การประชุมของคณะกรรมการหรือคณะทำงานตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอาจขอให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมและเจ้าหน้าที่ของรัฐจัดส่งเอกสาร ข้อมูล และชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๑๕ ให้กรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน และผู้ช่วยเลขานุการได้รับค่าตอบแทนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๘.๒ สำนักงานกิจการยุติธรรม (ร่างหมวด ๒)

๘.๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานกิจการยุติธรรม เลขานุการสำนักงาน และการบริหารงานของสำนักงาน (ร่างมาตรา ๑๖ – ร่างมาตรา ๑๘)

มาตรา ๑๖ ให้สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) สืบสวน ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะและพัฒนาระบบงานยุติธรรม ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผน แนวนโยบาย และแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ ตลอดจนงานรายงานต่าง ๆ ตามมติของคณะกรรมการ หรือเสนอข้อมูลและความคิดเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

(๓) ประสานการดำเนินการในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานยุติธรรมแก่สาธารณชน

(๔) ฝึกอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

(๕) ร่วมมือและประสานงานทางวิชาการหรือด้านอื่นกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมทั้งภายในและต่างประเทศ

(๖) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวงยุติธรรม หรือคณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๗ ให้เลขาธิการสำนักงานมีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดของสำนักงาน

มาตรา ๑๘ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน นายกรัฐมนตรี อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือสำนักงานอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลาหรือนอกเวลาก็ได้

คณะรัฐมนตรีอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานตามวรรคหนึ่งด้วยก็ได้

๙.๓ ความร่วมมือในการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม (ร่างหมวด ๓)

๙.๓.๑ การจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๑๙ – ร่างมาตรา ๒๒)

มาตรา ๑๙ เพื่อประโยชน์ให้มีการวางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมของประเทศให้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน และมีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ให้คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติขึ้นเป็นแนวทางสำหรับความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมระหว่างหน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ให้เป็นแผนระยะสี่ปี โดยแสดงทิศทางของการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งมีสาระสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การประสานแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดบูรณาการในภาพรวมที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

(๒) มาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ

(๓) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมเพื่อประโยชน์ในการนำมาใช้ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ

(๔) แนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม เพื่อให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

(๕) ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมเพื่อ ประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานยุติธรรม

(๖) การดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานยุติธรรม

มาตรา ๒๐ การจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ นอกจาก ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๔ แล้ว จะต้องไม่ขัดแย้งกับแนวทางการบริหารราชการที่เป็นอิสระตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายของศาล หน่วยงานของศาล และหน่วยงานที่เป็นอิสระ ตามรัฐธรรมนูญด้วย

ในกรณีที่มีข้อคิดเห็นจากศาล หน่วยงานของศาล หรือหน่วยงานที่เป็นอิสระ ตามรัฐธรรมนูญว่า ข้อกำหนดในแผนแม่บทข้อใดอาจจะมีลักษณะที่ขัดต่อวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ นำไปพิจารณาปรับปรุงแผนแม่บทตามข้อคิดเห็นนั้น

ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ให้คณะกรรมการ พิจารณาโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย

มาตรา ๒๑ ให้คณะกรรมการเสนอแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม แห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้ บังคับได้

เมื่อแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติใช้บังคับแล้ว ให้หน่วยงาน ของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมนำไปพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรร งบประมาณสนับสนุนเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้

ในกรณีที่สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างที่แผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติใช้บังคับ คณะกรรมการอาจดำเนินการปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม แห่งชาติให้เหมาะสมกับสภาพการณ์นั้นได้ และเสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเพื่อประกาศในราชกิจจา นุเบกษาต่อไป

มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่พิจารณาผลการปฏิบัติงานตามแผน แม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกปี ในกรณีที่มีปัญหา อุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนได้ ให้คณะกรรมการรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขด้วย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมใด ไม่อาจดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติได้ ให้แจ้ง คณะกรรมการทราบเพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม แห่งชาติหรือแก้ไขปัญหาคุอุปสรรคให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ยุติธรรมนั้น

ประเด็นสำคัญ

จากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

๑. สรุปประเด็นสำคัญในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติและได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. มีหลักการและเหตุผลที่มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในมาตรา ๗๕ เกี่ยวกับการบริหารจัดการของรัฐ การจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

แนวทางตามที่ร่างกฎหมายกำหนดไว้ตั้งอยู่บนหลักการใหญ่ ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดความร่วมมือ ในการบริหารงานยุติธรรม และการประสานแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของหน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องแต่ละแห่งเพื่อให้เกิดบูรณาการในภาพรวมที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ

ข้อสังเกต

๑. การรวมหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมที่มีอยู่หลายองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานการบริหารงานยุติธรรมอย่างเป็นระบบ ขอเสนอความเห็นว่าการจัดตั้งหน่วยงานดังกล่าว จะต้องมิใช่หน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานยุติธรรมมีความเป็นอิสระ

๒. การแต่งตั้งคณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติ ตามที่ระบุไว้ในหมวด ๑ ของมาตรา ๖ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ เหตุใดจึงมิได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) เข้ามามีส่วนร่วม เพราะกรอบอำนาจหน้าที่ของ ก.ก.ต ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวนและการตัดสินใจคดีที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม ส่วนทิศทางการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมได้มีการกำหนดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาตินั้น เหตุใดจึงกำหนดระยะเวลาเพียงสี่ปี และเห็นว่าควรจะมีการ

รายงานผลการดำเนินงานต่อรัฐสภาด้วยเพื่อให้รัฐสภาสามารถตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรและได้ตั้งข้อสังเกตว่าร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๔ ฉบับที่มีการเสนอนั้น มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสภาพการบังคับและบทกำหนดโทษ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา) ได้ตอบชี้แจง ความว่า

๑. เหตุผลของการเสนอร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. เนื่องจากในปัจจุบันองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมมีอยู่หลายองค์กร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในแต่ละด้านแยกจากกัน ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาในการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่มีความเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือในการประสานการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปโดยสอดคล้องกันและมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีกลไกเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันกำหนดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

๒. การตั้งประเด็นข้อซักถามว่า คณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากศาลทหาร ผู้แทนจากศาลปกครอง ผู้แทนจากศาลยุติธรรม เป็นต้น เหตุผลที่ไม่ระบุตำแหน่งให้ชัดเจน เนื่องจาก ศาลแต่ละศาลจะมีตำแหน่งเลขานุการของสำนักงานศาลแต่ละศาลและในขณะเดียวกันในแต่ละศาลมีตำแหน่งผู้พิพากษาของแต่ละศาล หากมีการระบุตำแหน่งใดลงไป จะเป็นการไม่เหมาะสม จึงกำหนดไว้กว้าง ๆ ว่าเป็นผู้แทนของแต่ละศาล

๓. การเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ไม่ได้เป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหารสามารถเข้าไปแทรกแซง หน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมตามที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ ทั้งนี้ เพราะได้คำนึงถึงการทำงานโดยเฉพาะอำนาจอิสระของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญ ซึ่งในมาตรา ๓ การบริหารงานยุติธรรมนั้น เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม แก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน แต่ไม่รวมถึงอำนาจอิสระในการดำเนินพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลและการดำเนินการของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นการบริหารงานยุติธรรมจึงมิได้เป็นการก้าวก่ายหรือครอบงำความอิสระของศาลและหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ถ้าการจัดทำแผนแม่บทกำหนดขึ้นและมีความขัดแย้งกับแนวทางการบริหารราชการที่เป็นอิสระตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายของศาล หน่วยงานของศาลและหน่วยงานที่เป็นอิสระตามรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติดำเนินการปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติให้เหมาะสม

๔. เหตุผลที่มีได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต) เข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติ เนื่องจากบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่ และเหตุผลของการกำหนดแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติไว้สี่ปีด้วยเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมอีกทั้งการกำหนดแผนแม่บทโดยทั่วไปจะกำหนดไว้ในระยะเวลานี้

๑.๑ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์

๒. สรุปประเด็นสำคัญและผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา

๒.๑ ประเด็นที่มีการอภิปรายและได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

ประเด็นตามร่างหมวด ๑ คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในร่างมาตรา ๑๐

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อภิปรายเกี่ยวกับการเพิ่มความตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกาแก้ไข ในร่างมาตรา ๑๐ (๔) และ (๕)

๑) ร่างมาตรา ๑๐ (๔) ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา มีการบัญญัติเพิ่มความถ้อยคำ คำว่า **“เกิดความร่วมมือ”** ถ้อยคำดังกล่าวได้สื่อถึงความหมายเป็นว่าหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานยุติธรรม จะต้องร่วมมือในการประสานงานกัน ซึ่งร่างเดิมนั้นได้กล่าวถึงคณะกรรมการเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมเท่านั้น จะมีความหมายเดียวกันหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกาชี้แจงว่า

โดยหลักการแล้วมุ่งเน้นให้คณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินให้เกิดความร่วมมือในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ ซึ่งตามร่างเดิมนั้น อาจหมายความว่าคณะกรรมการต้องลงไปดำเนินการเอง ดังนั้น จึงพิจารณาเห็นว่า **อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการควรจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดให้เกิดการประสานงานกัน เพื่อเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม**

๒) ร่างมาตรา ๑๐ (๕) ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกามีการบัญญัติเพิ่มความถ้อยคำ คำว่า **“ศึกษา วิเคราะห์ และประเมิน”** มีเหตุผลและใช้หลักเกณฑ์ใดในการเพิ่มความถ้อยคำดังกล่าว

คณะกรรมการธิการชี้แจงว่า

เนื่องจากได้มีความเห็นของคณะกรรมการบางส่วนเห็นว่า ถ้อยคำ ตามร่างเดิม ใช้คำว่า **พิจารณาผลการบังคับ** ความหมายเป็นการสื่อถึง **การใช้อำนาจบังคับเพื่อสั่งการ โดยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนั้น มิได้มีอำนาจในการสั่งการหรือมีอำนาจบังคับบัญชา** ดังนั้น จึงมีความเห็นสมควรเพิ่มข้อความคำว่า **“ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินผล”** เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในเนื้อหาเป็นไปตามกฎหมายหรือการปฏิบัติตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มากกว่าจะเป็นการสั่งการ

๒.๒ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

<u>ชื่อร่างพระราชบัญญัติ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>คำปรารภ</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓</u>	มีการแก้ไข

คณะกรรมการธิการแก้ไข ดังนี้

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“การบริหารงานยุติธรรม” หมายความว่า การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับการตามกฎหมายและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน แต่ไม่รวมถึงอำนาจอิสระในการดำเนินพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล และการดำเนินการของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานกิจการยุติธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๔

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕

ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๑

คณะกรรมการ

มีการแก้ไข

การยุติธรรมแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิการแก้ไข ดังนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๖

มีการแก้ไข

คณะกรรมการสิทธิการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา นายกสภาทนายความ คณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน คณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ผู้แทนสำนักงานประมาณ ผู้แทนศาลปกครอง ผู้แทนศาลยุติธรรม ผู้แทนศาลทหาร ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีจำนวนสามคนเป็นกรรมการ และเลขาธิการสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวงยุติธรรมจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๗**มีการแก้ไข****คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๗ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖ จะต้องแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในด้านอาชีวศึกษา สังคมวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ กฎหมาย หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม

ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้

ในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่พอมีอยู่”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๘**มีการแก้ไข****คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี

(๓) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(๔) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ เว้นแต่เป็นข้าราชการหรือพนักงานผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

(๕) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๖) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๗) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ไม่ว่าจะได้รับโทษจำคุกจริงหรือไม่ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๙**ไม่มีการแก้ไข**

มาตรา ๑๐**มีการแก้ไข****คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๑๐ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรมต่อคณะรัฐมนตรี

(๓) พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมที่คณะรัฐมนตรี ขอให้พิจารณา

(๔) ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม หรือรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีเกิดความร่วมมือในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรม ส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม หรือการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม

(๕) พิธีการศึกษาคณะวิเคราะห์ และประเมินผลการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือการปฏิบัติตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

(๖) ศึกษา วิเคราะห์ และทำการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดแนวทาง กลยุทธ์ และมาตรการในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม หรือการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล และเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมเพื่อพิจารณา

(๗) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรม จัดประชุมสัมมนา ฝึกอบรม หรือเสนอแนะหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมในการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรม

(๘) กำกับดูแลการจัดทำรายงานประจำปีของสำนักงานกึ่งตุลาการยุติธรรม ตามมาตรา ๑๖ (๖) เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๙) กำหนดระเบียบอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

“สำหรับปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๕”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๑**มีการแก้ไข****คณะกรรมการสิทธิการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๑๑ คณะกรรมการอำนวยการระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับการประชุมของ คณะกรรมการเป็นการเฉพาะเรื่องหรือทั่วไปก็ได้ หากไม่มีระเบียบ ข้อบังคับ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การประชุมของคณะกรรมการให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการ

ในกรณีที่กรรมการคนใดเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณา คณะกรรมการต้อง จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องที่เสนอนั้นได้ยี่สิบวัน”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๒**มีการแก้ไข****คณะกรรมการสิทธิการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๑๒ การประชุมคณะกรรมการทุตศรัศว์ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมของคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่มา ประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียง ชี้ขาด”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๓**ไม่มีการแก้ไข****มาตรา ๑๔****ไม่มีการแก้ไข****มาตรา ๑๕****ไม่มีการแก้ไข****หมวด ๒****สำนักงาน****ไม่มีการแก้ไข****กิจการยุติธรรม**

มาตรา ๑๖**มีการแก้ไข****คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๑๖ ให้สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) สํารวจ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เสนอแนะและพัฒนาระบบงานยุติธรรมตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผน แนวนโยบาย และแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ ตลอดจนรายงานต่าง ๆ ตามมติของคณะกรรมการ หรือเสนอข้อมูลและความคิดเห็นต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

(๓) ประสานการดำเนินการในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานยุติธรรมแก่สาธารณชน

(๔) ฝึกอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

(๕) ร่วมมือและประสานงานทางวิชาการหรือด้านอื่นกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมทั้งภายในและต่างประเทศ

(๖) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานกึ่งตุลาการยุติธรรมหรือตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวงยุติธรรม หรือคณะกรรมการมอบหมาย”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๗**มีการแก้ไข****คณะกรรมการการแก้ไข ดังนี้**

“มาตรา ๑๗ ให้เลขาธิการสำนักงานกึ่งตุลาการยุติธรรม มีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดของสำนักงาน”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๘

ไม่มีการแก้ไข

หมวด ๓ ความร่วมมือในการ
พัฒนาการบริหารงานยุติธรรม

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๙

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๐

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๑

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๒

ไม่มีการแก้ไข

เมื่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาเรียงตามลำดับมาตราจนจบร่างแล้วที่ประชุมได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖ โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำแต่อย่างใด จึงเป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่สอง

๓. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติที่ประชุม ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์

คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว เห็นควรให้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้

ข้อสังเกตของคณะกรรมการธิการ

คณะกรรมการธิการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เริ่มตั้งแต่ชื่อร่างพระราชบัญญัติคำปรารภ และพิจารณาเรียงลำดับตามมาตราจนจบร่างแล้ว เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของ “การบริหารงานยุติธรรม” ในเหตุผลเพื่อให้สอดคล้องกับบทนิยามคำว่า “การบริหารงานยุติธรรม” เป็นดังนี้

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๖ กำหนดว่า

“เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๑๑๔ จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อความไม่สะดวก นอกจากนั้นเห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่”

“เหตุผล

โดยที่งานด้านกระบวนการยุติธรรมนั้นมีความจำเป็นต่อการสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นแก่สังคม ทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและให้เกิดความสะดวกรวดเร็วกว่าประชาชน แต่เนื่องจากในปัจจุบันองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมมีอยู่หลายองค์กร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในแต่ละด้านแยกจากกัน จึงมีปัญหาในการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่มีความเชื่อมโยง เพื่อแก้ไขปัญหาค้นคว้าทุกด้านไปพร้อมกัน ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานการบริหารงานยุติธรรมของชาติให้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน และมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การอำนวยความยุติธรรมมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม สมควรส่งเสริมให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการใช้กฎหมายด้านต่าง ๆ ได้ร่วมกันวางแผนการบริหารงานยุติธรรมและแก้ไขปัญหาค้นคว้าในกระบวนการยุติธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศได้ต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสังเกตของคณะกรรมการธิการ

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการธิการและประธานสภาผู้แทนราษฎรจะได้ส่งรายงานและข้อสังเกตไปยังคณะรัฐมนตรีตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๑ วรรคสอง

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๑๑ กำหนดว่า

“ข้อ ๑๑๑ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่า ได้มีหรือไม่มี การแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของคณะกรรมการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ในกรณีนี้ที่คณะกรรมการเห็นว่าข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณา และให้นำความในข้อ ๙๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ส่วนที่ ๒

**ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงาน
ยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.**

ความเป็นมาของสำนักงานกิจการยุติธรรม*

ประวัติความเป็นมาในการจัดตั้งสำนักงานกิจการยุติธรรม

สภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมคือหน่วยงานที่มีภารกิจทางด้านงานยุติธรรมกระจัดกระจายอยู่ในความรับผิดชอบของต่างกระทรวงและกรม ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาแตกต่างกันออกไปตามภารกิจและสภาพการณ์ขององค์กร โดยไม่มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการประสาน สนับสนุน กำหนดทิศทางนโยบายและกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน จึงทำให้เกิดสภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ ดังนี้

๑. การประสานงานในกระบวนการยุติธรรมไม่มีความเข้มแข็งและไม่เป็นไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้การสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาหรือสนับสนุนการดำเนินงานระหว่างกันไม่อาจเป็นจริงได้ หน่วยงานยังยึดถือเป้าหมายขององค์กรตนเองแข่งขันกันในลักษณะทำงานแบบ "ในอาณาจักร" ของตนเอง อันเป็นปรากฏการณ์ของความมุ่งหวัง"สร้างดาว" กันคนละดวง จนเป็นกำแพงปิดกั้นการบูรณาการภารกิจระหว่างองค์กรให้มุ่งไปสู่เป้าหมายโดยรวมของกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้การดำเนินงานมีลักษณะซ้ำซ้อนกัน ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณของประเทศไม่เกิดประโยชน์สูงสุด การปฏิบัติงานมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน มีความไม่ไว้วางใจระหว่างองค์กร จนบางครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งในการดำเนินการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่กระทบต่อสิทธิประโยชน์และความสงบสุขของประชาชนแทบทั้งสิ้น อันนำมาซึ่งวิกฤติศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้ผลักดันให้มีคณะกรรมการประสานงานกระบวนการยุติธรรมเกิดขึ้นมาแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากหน่วยงานที่รองรับภารกิจของคณะกรรมการชุดดังกล่าว ไม่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง แต่มีภารกิจหลักของตนรองรับอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการฯ อีกทั้งผู้ที่เข้าร่วมประชุมเพื่อการประสานงานมักจะเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากกรรมการผู้มีอำนาจซึ่งอยู่ในฐานะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือสั่งการในหน่วยงาน และโดยเฉพาะอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการฯ มีขอบเขตจำกัดและขาดการเชื่อมโยงกับความรับผิดชอบในทางการเมือง จึงไม่สามารถกำกับดูแลให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยแท้จริง

๒. การพัฒนางานในภารกิจของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ขาดทิศทางที่ชัดเจน กล่าวคือ แต่ละหน่วยงานต่างก็มีแผนพัฒนาที่เป็นของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากขาดระบบการพัฒนายุทธศาสตร์และแนวนโยบายยุติธรรมแห่งชาติให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเท่าที่เป็นมาในอดีต มุ่งไปที่การแก้ไขปัญหา ระบบย่อยที่ต่างดำเนินการไปตามที่เห็นสมควร โดยไม่มีนโยบายและยุทธศาสตร์ชี้ไปในภาพรวม

ที่ชัดเจนและครอบคลุมภารกิจของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และการปฏิบัติต่อปัจเจกบุคคล

๓. ขาดหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม และกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และเร่งรัดประเมินผล การปฏิบัติงานของระบบย่อยในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบให้เป็นที่ไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแผนกลยุทธ์และแผนงบประมาณเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนยังไม่มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบ ครบวงจรและต่อเนื่อง

๔. ขาดหน่วยงานกลางที่เป็นศูนย์กลางทางด้านสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมที่จะสนับสนุนการปฏิบัติในภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการจัดตั้งสำนักงานกิจการยุติธรรม

เพื่อให้การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีทิศทางเดียวกัน โดยมีเป้าหมายสูงสุดในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมวุฒิสภา และคณะกรรมการพิจารณาโครงการสร้างกระทรวงยุติธรรม (ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๕๗/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑) ได้มีความเห็นพ้องกันว่า กระทรวงยุติธรรมใหม่ต้องเป็น "ศูนย์กลาง" (focal point) ของการบริหารงานยุติธรรมอย่างแท้จริง ดังนี้

๑. เป็นองค์หลักในการบริหารและประสานระบบย่อยของกระบวนการยุติธรรมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นก่อนฟ้อง ชั้นพิจารณาคดี ชั้นบังคับคดี ตลอดจนการดำเนินการในการพัฒนาทางเลือกอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง นอกจากนี้ที่มีอยู่ในกระบวนการยุติธรรม (Alternative Dispute Resolution) ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา

๒. เป็นองค์หลักในการพัฒนายุทธศาสตร์และแนวนโยบายการยุติธรรมแห่งชาติ เป็นการประสานความร่วมมือในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม ระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารงานยุติธรรมในระบบย่อยของกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับจากรายงานการประชุมทางวิชาการและสรุปผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง กระบวนการยุติธรรม และเรื่องพัฒนาการขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง ของคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรมวุฒิสภาได้เสนอว่า

ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกันและมีประสิทธิภาพควรปรับปรุงการประสานงานและการวางแผนในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

๑. จัดตั้งฝ่ายประสานงานของทุกหน่วยงาน
๒. จัดตั้งองค์กรกลาง เช่น สถาบันอาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยาแห่งชาติ
๓. ตั้งเป้าหมายและอุดมการณ์ร่วมกันในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม

๔.ให้ทุกองค์กรในภาครัฐร่วมกันวางแผนงานยุทธธรรมแห่งชาติให้ชัดเจนทั้งระบบ โดยให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วม

โครงสร้าง



ภารกิจ

๑. ดำเนินงานด้านนโยบายและแผน การงบประมาณและการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ
๒. สนับสนุนประสานและดำเนินการวิจัยด้านกฎหมายและระบบงานกระบวนการยุติธรรม
๓. พัฒนาและสนับสนุนการพัฒนากฎหมายและระบบการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ
๔. พัฒนาศักยภาพบุคคลในกระบวนการยุติธรรมและผู้เกี่ยวข้อง
๕. ประสานความร่วมมือทางวิชาการและงานยุติธรรมระหว่างหน่วยงานยุติธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

หน้าที่

๑. ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการยุติธรรมแห่งชาติ
๒. จัดทำนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ การบริหารงานยุติธรรมของประเทศ
๓. อำนวยการตามแผนยุทธศาสตร์กระบวนการยุติธรรม
๔. วิเคราะห์ เสนอนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ กระบวนการยุติธรรม
๕. พัฒนาระบบการวางแผน งบประมาณ และติดตาม แผนประมวผล
๖. ประสานการบริหารยุติธรรม และดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์
๗. ทำแผนการวิจัย ทางด้านกฎหมาย และอาชญาวิทยากระบวนการยุติธรรม
๘. พัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
๙. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม
๑๐. ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านยุติธรรม

ประชาชนได้อะไรจากแผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติ*

ทุกวันนี้ประชาชนแทบทุกคนได้มีโอกาสสัมผัสกับองค์กรใดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เช่น การที่เข้าไปติดต่อกับโรงพักหรือการเป็นคดีความที่ต้องขึ้นโรงขึ้นศาล เป็นต้น ซึ่งตำรวจหรือศาลยุติธรรมเป็นส่วนหนึ่งกระบวนการยุติธรรมที่ประกอบด้วยองค์กร ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม ราชทัณฑ์ คุมประพฤติ เป็นต้น มีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อให้สังคมมีความสุข แต่ถ้าหากตัวกระบวนการยุติธรรมมีปัญหาเสียเองหรือไม่มีการดำเนินการที่เป็นกระบวนการแล้วจะสามารถทำให้สังคมสงบสุขได้อย่างไร

ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันคำว่า "คดีล้นศาล คนล้นคุก" ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย เช่น ปัญหาคดีอาชญากรรมที่มีมากยิ่งขึ้นในศาลยุติธรรมโดยทางศาลยุติธรรมเองก็มีแนวโน้มที่สั่งให้มีการลงโทษจำคุกมากยิ่งขึ้น ทำให้กรมราชทัณฑ์หรือเรือนจำเองก็ไม่มีสถานที่เพียงพอที่จะควบคุมผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาหรือผู้ต้องขังเด็ดขาด หรือปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันที่มีแนวโน้มจะมีความรุนแรงและความสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะแนวโน้มของการประกอบอาชญากรรมที่เป็นกระบวนการที่เรียกว่า "องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ" หรือ "อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ" ปัจจุบันยังไม่สามารถจัดการกับอาชญากรรมประเภทนี้ได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งในการที่จะดำเนินการกับอาชญากรรมประเภทดังกล่าวได้นั้นมีความจำเป็นต้องมีการสอดประสานการทำงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นระบบหรือปัญหาที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) จะมีอำนาจหน้าที่ที่ทับซ้อนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือไม่ใครจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้หน่วยงานใดทำคดีใด รวมทั้งแม้กระทั่งที่จะมีการจัดตั้งศาลยุติธรรมสักแห่งหนึ่ง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานีตำรวจหรือเรือนจำต้องตามไปอยู่ด้วยและต้องมีงบประมาณในการก่อสร้างไปพร้อมกันด้วย ซึ่งปัจจุบันก็ไม่ได้มีการดำเนินการแบบองค์รวมโดยเป็นลักษณะต่างฝ่ายต่างทำต่างฝ่ายต่างของงบประมาณ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดภาพของการขาดความเชื่อมโยงกันขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ การมีภารกิจที่ทับซ้อนกัน มีลักษณะการทำงานแบบแยกส่วนที่แต่ละองค์กรในกระบวนการยุติธรรมต่างปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตน ขาดเจ้าภาพในการบริหารจัดการและขาดทิศทางที่ชัดเจนของกระบวนการยุติธรรม ทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่สามารถจะจัดการกับปัญหาอาชญากรรมหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก

กระทรวงยุติธรรมภายหลังจากการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวง ทบวง กรม ใหม่ นั้น ได้มีภารกิจใหม่ในการจัดการงานยุติธรรมให้เป็นระบบเปิดที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายใน

* พงษ์ธร ชัชณศิริ "ประชาชนได้อะไรจากแผนแม่บทกระบวนการยุติธรรม". บทความ. เข้าถึงได้จาก <http://www.oja.moj.go.th>.

หรือองค์กรในกระบวนการและสภาพแวดล้อมภายนอกหรือภาคประชาชนและภาคสังคมของกระบวนการยุติธรรม โดยมีการจัดตั้ง "คณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติ" ที่จะมาทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางหรือเป็นเจ้าภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นระบบ และส่งเสริมสนับสนุนและประสานการทำงานระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นระบบโดยสนับสนุนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการกำหนดทิศทางของกระบวนการยุติธรรมให้มีนโยบายและการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันอย่างบูรณาการที่มีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการดังกล่าวจะประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมที่สังกัดฝ่ายบริหารและหน่วยงานราชการอิสระอื่น ๆ และตัวแทนจากประชาชนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ เป็นกรรมการ และคณะกรรมการนี้มีเครื่องมืออย่างหนึ่งคือ "แผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติ" ซึ่งแผนแม่บทนี้หากเปรียบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เป็นแผนหลักในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแล้ว แผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติก็จะเป็นแผนหลักที่นำมาใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศเช่นเดียวกัน รวมถึงจะเป็นตัวช่วยแก้ไขปัญหาการเชื่อมโยงขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมให้สมานเป็นเนื้อเดียวกัน โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรม (สกธ.) ที่เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในกระทรวงยุติธรรมมาทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการฯ และ สกธ. เองจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกลางระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ติดตามประเมินผลแผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติ พัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านงานยุติธรรม อาชีววิทยา และกฎหมายให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

แผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมแห่งชาติฉบับนี้ เป็นแผนที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดแผนหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มในการจัดทำแผนเป็นการสอดคล้องกับการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ.๒๕๔๐ เพราะประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยตรงในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้กล่าวหา ผู้เสียหายเหยื่ออาชญากรรม เป็นต้น และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชน เพื่อไม่ต้องการให้ประชาชนมาตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมเสียเอง สำหรับการจัดทำแผนแม่บทนี้ สกธ. ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสัญจรมาแล้ว ๔ ครั้ง ทั้งในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค โดยมีหน่วยงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมและภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกันตั้งแต่ต้นในการระดมสมองและถกแถลงร่วมกันวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) จนมาได้วิสัยทัศน์เบื้องต้น พันธกิจเบื้องต้น ตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของกระบวนการยุติธรรม และต่อไปจะมีการกำหนดยุทธศาสตร์หรือวิธีการปฏิบัติขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมตามแผนแม่บทเพื่อให้เป็นรูปธรรมรวมทั้งจะจัดให้มีการวิพากษ์แผนแม่บทนี้โดยภาคประชาชนอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เพื่อนำมาประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาต่อไป.

กระทรวงยุติธรรมยุคใหม่*

คำว่า “ปฏิรูป” ดูเหมือนว่าจะเป็นคำยอดนิยมในสมัยนี้ เพราะตลอดช่วงเวลาเกือบสิบปีที่ผ่านมา เราได้ยินกันมาแล้วทั้งการปฏิรูปการเมือง การปฏิรูปการศึกษา หรือแม้แต่การปฏิรูประบบสาธารณสุข มาบัดนี้ทุกถ้อยคำข้างต้นจะตกเป็นรอง คำว่า “การปฏิรูประบบราชการ” เสียแล้ว ก่อนจะไปถึงประเด็นเรื่องอื่น คงต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกันเสียก่อนว่า “การปฏิรูป” นั้นหมายความว่าอะไร

การปฏิรูปคือ การเปลี่ยนแปลงจัดรูป จัดโครงสร้างใหม่ และแน่นอนว่าการจัดรูปโครงสร้างใหม่นั้น ย่อมมีความมุ่งหมายที่จะแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าสิ่งที่มีอยู่เดิม อันที่จริงของที่มีอยู่เดิมนั้น ไม่ใช่ของชั่วร้ายเสียทั้งหมด แต่เมื่อวันเวลาเปลี่ยนไป สภาพการณ์และปัจจัยแวดล้อมทั้งหลาย ไม่มีสภาวะใดอยู่คงที่ ระบบหรือการงานสิ่งใดที่ตั้งขึ้นไว้แต่ก่อน ด้วยสมมุติฐานหรือปัจจัยดั้งเดิม ก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่มาเยือนด้วย

ถ้าแข็งขืน ไม่ยอมปรับตัว หัวเด็ดตีนขาดอย่างไรก็ต้องทำเหมือนวันวาน สุดท้ายภัยก็จะมาถึงตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหมือนอย่างที่สัตว์โลกบางชนิดที่สูญพันธุ์ไปแล้ว เพราะไม่ยอมปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนไป

เมืองไทยของเราได้เคย “ปฏิรูป” ระบบราชการเช่นนี้มาแล้วอย่างน้อยสองครั้ง ครั้งแรกคือ เมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถท่านจัดระบบราชการใหม่ แยกเป็น เวียง วัง คลัง นา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เสนาบดีจตุสดมภ์ มีอัครมหาเสนาบดี คือ สมุหนายก และสมุหพระกลาโหม กำกับราชการ เราอยู่อย่างนี้มาหลายร้อยปี จนถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไทยเราก็กยกเครื่องระบบราชการครั้งใหญ่ โดยยกเลิกระบบเสนาบดีจตุสดมภ์ และแบ่งราชการเป็น กระทรวงแบบใหม่ ๑๒ กระทรวง ตามความจำเป็นของภารกิจในเวลานั้นมาบัดนี้ เวลาล่วงไปอีกหนึ่งร้อยกว่าปี เป็นยุคสมัยที่กำลังจะปฏิรูประบบราชการกันใหม่อีกครั้งหนึ่งในเดือนตุลาคมที่จะถึงนี้ และต้องกล่าวว่าเป็นการยกเครื่องครั้งสำคัญของราชการไทยอีกครั้งหนึ่งทีเดียว

ท่ามกลางกระแสข่าวของการปฏิรูปราชการในขณะนี้ ข่าวของ “กระทรวงยุติธรรม” ดูเหมือนจะได้รับความสนใจเป็นพิเศษยิ่งกว่าอีกหลาย ๆ กระทรวง เพราะแต่เดิมมาก่อนจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมในสายตาของคนทั้งหลายเป็นกระทรวงที่มีบทบาทและความสำคัญน้อย เพราะมีหน้าที่หลักแต่เพียงการดูแลงานด้านธุรการของศาลยุติธรรมเท่านั้น

กระทรวงยุติธรรมเองมีกรมอยู่ในสังกัดเพียงสองสามกรม เช่น กรมคุมประพฤติ และกรมบังคับคดี ผู้บริหารที่เป็นข้าราชการฝ่ายประจำของกระทรวงยุติธรรมส่วนมากก็เป็นผู้พิพากษาที่โอนมาทำงานทางธุรการชั่วคราว ทำงานในหน้าที่ทางกระทรวงชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง

* ราชทอง จันทรางศุ “กระทรวงยุติธรรมยุคใหม่”. บทความ. เข้าถึงได้จาก <http://www.moj.go.th> .๒๕๔๗

ก็ย้ายกลับไปทำงานเป็นผู้พิพากษาต่อไป ครั้นเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ ศาลยุติธรรมท่านมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระแยกเอางานธุรการของศาลยุติธรรมไปดูแล จึงเป็นโอกาสเหมาะและโอกาสสำคัญที่จะจัดรูปกระทรวงยุติธรรมเสียใหม่ ให้สอดคล้องกับภารกิจที่เกิดขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งภารกิจที่เกิดขึ้นใหม่ตามสภาพปัญหาของสังคมที่ก้าวเดินเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

กระทรวงยุติธรรมในโฉมใหม่ ต้องมีบทบาทในฐานะหน่วยงานเสริมสร้างและอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดมีขึ้นในสังคมไทยให้จงได้

การปฏิรูประบบราชการโดยเฉพาะในส่วนของกระทรวงยุติธรรม จึงอาจเรียกอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทยไปพร้อม ๆ กันทีเดียวก็ว่าได้

การจัดโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมครั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญสามประการ กล่าวคือ

ประการแรก ระบบงานยุติธรรมจะมี “เจ้าภาพ” ที่มีตัวตนชัดเจน การประสานงาน จะมีความเป็นเอกภาพการแก้ไขปัญหาความบกพร่องในระบบงานยุติธรรมที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน จะไม่ใช่การแก้ปัญหาแบบแยกส่วนคิดที่ละกอง ที่ละกรม หากแต่ต้องเป็นการแก้ไขร่วมกันทั้งระบบ ครั้งนี้จึงเป็นครั้งแรกที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายบริหาร (ไม่รวมฝ่ายตุลาการ) จะมาอยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าภาพ คนเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันบ้านเมืองของเรามีปัญหายาเสพติดเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรง หากเราจะกำหนดนโยบายให้ผู้ติดยาเสพติด ฟังถูกปฏิบัติอย่างผู้ป่วยไม่ใช่อาชญากร หากแต่ต้องนำตัวผู้ติดยาเสพติดเหล่านั้นมา “บังคับบำบัด” ระบบการทำงานของสายงานยุติธรรมต้อง “ปรับตัว” ครั้งสำคัญ เริ่มตั้งแต่การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเบื้องต้นจะจับหรือควบคุมตัวอย่างไร จะมีระบบการตรวจพิสูจน์ทางการแพทย์เพื่อยืนยันสภาพการเป็นผู้เสพยาอย่างไรในทางคดี จะประสานกับพนักงานอัยการอย่างไร จะส่งตัวผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบังคับบำบัดซึ่งมีกรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานปฏิบัติอย่างไร จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องให้อยู่ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเสมอไปทุกราย หรือเรามีกลไกอื่นที่จะช่วยดูแลแก้ไขรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะเป็น “เจ้าภาพ” ประสานงานเหล่านี้ได้หรือไม่ ถ้าหน่วยงานในระบบงานยุติธรรมยังแยกท่อนแยกส่วนกันอยู่อย่างทุกวันนี้

ประการที่สอง เพื่อเสริมสร้างและอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชน หน่วยงานในระดับกรมหลายหน่วยจะมีการจัดตั้งขึ้นใหม่ ตามภารกิจที่เปลี่ยนแปลงและเพิ่มพูนขึ้น อาทิเช่น สิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิเสรีภาพที่รับรองไว้โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีสิทธิของผู้เสียหาย สิทธิของพยาน สิทธิของจำเลยผู้บริสุทธิ์ ฯลฯ เป็นต้น จะมีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหน่วยรับผิดชอบโดยตรง การพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาคดีทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง ซึ่งบัดนี้มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น และพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์กำลังทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะจัดตั้งขึ้นใหม่ ก็จะเข้ามาดูแลกำกับมาตรฐานและเป็นหน่วยประสานการปฏิบัติด้วย หรืออีกตัว

อย่างหนึ่ง สำนักงานกิจการยุติธรรม หน่วยงานนี้จะดูแลรับผิดชอบการวางแผนกระบวนการยุติธรรมของชาติทั้งระบบ จัดให้มีเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่องานยุติธรรม รวมทั้งเป็นหน่วยกลางในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของกระบวนการยุติธรรมด้วย และตัวอย่างสุดท้ายซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนจำนวนมาก คือ การจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้น เพื่อดูแลคดีที่มีความซับซ้อนและต้องการความเชี่ยวชาญพิเศษ เช่น คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พร้อมกันกับการวางระบบสอบสวนแนวใหม่ โดยให้พนักงานอัยการอาจเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะที่ปรึกษาเพื่อประโยชน์ในการวางรูปคดี และรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ต้น และขณะเดียวกันก็คำนึงถึงประโยชน์นี้แห่งความยุติธรรม ในแง่มุมมองของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วย

ประการที่สาม กระบวนการยุติธรรมยุคใหม่จะต้องเน้นการมีบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชน จุดเป้าหมายสูงสุดของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ คือ สภาวะที่ประชาชนมีความพอใจ รู้สึกว่าสังคมที่เขาเป็นสมาชิกมีความยุติธรรมที่ได้มาตรฐาน เพื่อบรรลุถึงจุดหมายสำคัญเช่นนี้ จำเป็นที่ภาครัฐและภาคประชาชนจะต้องร่วมมือกันอย่างแข็งขัน งานคุ้มครองสิทธิหรืองานบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดก็ดี ผู้ติดยาเสพติดก็ดี ต้องการแรงหนุนช่วยจากพี่น้องประชาชนหรือเรียกว่า “ภาคประชาสังคม” กระบวนการยุติธรรมยุคใหม่ต้องเป็นกระบวนการ ยุติธรรมที่เปิดกว้าง มีประสิทธิภาพ น้อมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนผู้รับบริการ และนำมาปรับปรุงวิธีการทำงานให้ก้าวหน้า โปร่งใสอยู่เสมอ

หลักสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นทั้งสามประการนี้ มิได้สำเร็จเสร็จสิ้นภารกิจในวันที่ ๑ ตุลาคมนี้ ตรงกันข้ามวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ จะเป็นวันเริ่มต้นที่ประวัติศาสตร์จะต้องจารึกว่า ณ วันนี้ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบได้เริ่มเดินหน้าเต็มตัว ยังมีภารกิจหลายอย่างรอเราอยู่บนเส้นทางข้างหน้า กฎหมายอีกหลายฉบับยังจะต้องมีการปรับปรุงหรือบัญญัติขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับแนวทางนี้ ระบบงาน ทัศนคติ และการปรับบทบาทของเพื่อนข้าราชการเป็นเรื่องที่เราต้องช่วยกันดูแล แต่ไม่มีสิ่งใดยากเกินความสามารถของเราได้ ขอแต่เพียงให้เรามีความตั้งใจจริง และมีความสุจริตใจที่จะทำ “ภารกิจประวัติศาสตร์” นี้ร่วมกันเท่านั้น ความสำเร็จก็จะอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อมของทุกคน.
